

La LOE i la formació inicial del professorat

Per Joan Badia i Pujol
Subdirecció general de Formació Permanent i Recursos Pedagògics
Departament d'Educació

---

1. Introducció

La formació del professorat és un dels punts que solen marcar la qualitat d'un sistema educatiu. Les diferents lleis d'educació de l'estat espanyol de final del segle XX i de principi del XXI així ho han considerat. A la LOGSE, per exemple, aquest era un punt que s'inclouïa en el capítol dedicat a la qualitat de l'educació. La LOCE va continuar amb la mateixa tònica. A la LOE s'hi dedica bona part del títol III (capítols II i III), que voldríem comentar amb més profunditat.

En els passats butlletins, A. del Pozo ha fet una completa dissecció dels diferents apartats referits al professorat en general i ha comparat el que en diu la LOE amb les dues lleis anteriors, la LOGSE i la LOCE. En aquesta nova entrega sobre la Llei Orgànica d'Educació, voldríem remarcar alguns aspectes de la formació inicial del professorat, per fer evidents els canvis i la transcendència que poden tenir en aquest àmbit.

2. Una nova perspectiva

De fa anys que la formació inicial del professorat necessita una actualització. Tant la titulació inicial del professorat d'educació infantil i primària, com, sobretot, la del professorat de secundària s'havien de posar al dia. En aquest sentit, podríem dir que la LOE "ha fet els deures", ja que marca clarament la titulació universitària del professorat que exercirà en l'educació no universitària. Així, en els articles 92 a 99 es detalla quina ha de ser la titulació del professorat dels diferents nivells educatius, així com en els ensenyaments artístics, d'idiomes, esportius i per a persones adultes.

En aquest sentit, les principals novetats són, a la nostra manera d'entendre, la nova titulació que es proposa per al professorat d'educació infantil i primària, i la necessitat de cursar un màster per exercir de professor a secundària. Vegem-ho amb més detall.

2.1 La formació inicial del professorat d'educació infantil i primària

Tal com s'especifica a la Llei,

L'atenció educativa directa als nens del primer cicle d'educació infantil és a càrrec de professionals que tinguin el títol de mestre amb l'especialització en educació infantil o el títol de grau equivalent. (Art. 92.1)

El segon cicle d'educació infantil l'imparteixen professors amb el títol de mestre i l'especialitat en educació infantil o el títol de grau equivalent i poden ser ajudats, en la seva tasca docent, per mestres d'altres especialitats quan els ensenyaments impartits ho requereixin. (Art. 92.2)

Per impartir els ensenyaments d'educació primària és necessari tenir el títol de mestre d'educació primària o el títol de grau equivalent, sense perjudici de l'habilitació d'altres titulacions universitàries que, als efectes de docència, pugui establir el Govern per a determinades àrees, amb la consulta prèvia a les comunitats autònomes. (Art. 93.1)

Tal com es pot llegir, doncs, les persones que treballin amb els alumnes d'educació infantil i primària hauran de tenir el títol de grau, la qual cosa suposa equiparar aquesta professió amb la resta de professions que requereixen una titulació universitària de grau superior per exercir-les

No cal dir que aquest canvi s'emmarca en la reforma de les titulacions universitàries que vindran impulsades per la posada en marxa de l'Espai Europeu d'Educació Superior. En termes senzills, podríem dir que aquesta reforma vol homologar tant els estudis superiors dels diferents països de la UE (i altres que no hi pertanyen), com, sobretot, unificar la visió del que són les unitats d'estudi (els crèdits europeus o ECTS). En el nostre cas, això significarà que les carreres universitàries tindran totes un primer nivell o **grau** (que des del MEC s'ha decidit que sigui de 240 crèdits ECTS: equivalents a 4 anys d'estudi), amb la qual cosa s'obtindrà un títol vàlid per exercir una professió o per continuar estudis. I un segon nivell o **postgrau** (màster), que podria anar seguit del **doctorat**. En unificar els nivells, les carreres que fins ara eren diplomatures (com la de professorat d'educació infantil i primària) passaran a ser equivalents a la resta, de manera que els futurs mestres tindran un nivell superior a l'actual. Aquesta novetat ha estat, en general, ben rebuda per part dels diferents estaments de la comunitat educativa perquè suposa el reconeixement de la importància de la tasca professional dels ensenyants d'educació infantil o d'educació primària.

Si fem cas, a més, de les propostes que ha fet el MEC, sembla que hi haurà dues titulacions separades: la de professor d'educació infantil i la de professor d'educació primària. Tanmateix, aquest punt encara es troba en estudi.

2.2 La formació inicial del professorat d'educació secundària

Una altra novetat és que la mateixa LOE inclogui l'enunciat següent per exercir la docència a la secundària:

*Per impartir els ensenyaments d'educació secundària obligatòria i de batxillerat és necessari tenir el títol de llicenciat, enginyer o arquitecte, o el títol de grau equivalent, a més de la formació pedagògica i didàctica de **nivell de postgrau**, d'acord amb el que disposa l'article 100 d'aquesta Llei... (Art. 94)*

I l'article 100 diu textualment:

Article 100. Formació inicial.

1. La formació inicial del professorat s'ha d'ajustar a les necessitats de titulació i de qualificació requerides per l'ordenació general del sistema educatiu. El seu contingut ha de garantir la capacitació adequada per respondre als reptes del sistema educatiu i adaptar els ensenyaments a les noves necessitats formatives.

2. Per exercir la docència en els diferents ensenyaments que regula aquesta Llei és necessari tenir les titulacions acadèmiques corresponents i la formació pedagògica i didàctica que el Govern estableixi per a cada ensenyament.

3. Correspon a les administracions educatives establir els convenis oportuns amb les universitats per organitzar la formació pedagògica i didàctica a què es refereix l'apartat anterior.

4. La formació inicial del professorat dels diferents ensenyaments que regula aquesta Llei s'ha d'adaptar al sistema de graus i postgraus de l'espai europeu d'educació superior segons el que estableixi la normativa bàsica corresponent.

És cert que la formació pedagògica i didàctica per exercir la docència a l'ensenyament secundari (ESO, batxillerat, formació professional) o altres nivells semblants (ensenyaments artístics...) ja fa temps que es demana; de fet,

des de la Llei General d'Educació de l'any 1970. Però a la pràctica aquesta formació ha quedat reduïda al famós Certificat d'Aptitud Pedagògica (CAP), que ve a ser una mica més d'un curset (unes 200 hores). El més greu és que aquesta formació, malgrat la bona intenció dels que hi participen, no capacita per treballar en una aula amb adolescents i atendre la complexitat i la diversitat que es dona avui als nostres centres d'ensenyament secundari. D'altra banda, en ser un simple curset, el CAP no ha estat mai suspès per ningú, la qual cosa relega aquesta formació a un caràcter poc important, gens professionalitzadora i clarament inadequada per capacitar futurs professors d'ensenyament secundari.

Val a dir que a mitjans dels noranta es va fer un intent molt meritori, arran de la LOGSE, de bastir un Curs de Qualificació Pedagògica (CQP) que, en algunes universitats, va tenir un tractament prou seriós i important, de manera que ara es podrà prendre com a punt de partida. Tanmateix, per ser justos, cal dir que no reconeix de manera adequada (i diferenciada del CAP) aquesta titulació en el moment d'accedir a la docència o de fer oposicions, per exemple, no solament li treu tot interès, sinó que el devalua davant dels ulls d'organitzadors i d'alumnes.

Per això és una gran novetat que es digui que aquesta formació ha de tenir caràcter de **postgrau** o màster, amb la qual cosa s'espera que tingui una durada mínima d'un curs. És a dir, després del grau (240 crèdits o 4 cursos, com hem dit), les persones que desitgin preparar-se per exercir la docència a secundària, podrien cursar un postgrau específic per ser professors. Les primeres propostes del MECD parlen de 60 crèdits ECTS, que equivaldrien a unes 1.500 hores de treball d'un alumne universitari; és a dir, de tot un curs escolar, com a mínim.

Volem remarcar que aquesta és una de les matèries pendents més urgents de resoldre en el nostre sistema educatiu, ja que abocar cada any centenars de joves a fer classe a l'ensenyament secundari sense la preparació adequada és un mal començament professional que es pot pagar molt car. Discutir la necessitat de professionalització per ensenyar a nois i noies adolescents és com si per guarir animals diguéssim que n'hi ha prou amb una simple carrera de zoologia; en realitat, per a aquesta professió (la de tenir cura i guarir animals) es cursa tota una carrera, la de veterinària. D'altra banda, sovint s'argumenta que si "entretenim" els futurs professors i professores de secundària amb matèries com la psicologia o la pedagogia, no sabran matemàtiques o química, història o llengua... Tanmateix, aquesta afirmació no se sosté perquè no s'ha dit enlloc que un professor de matemàtiques o de llengua no hagi de saber prou de la seva àrea de saber com per poder fer classes als alumnes de secundària. Posariem un exemple ben clar: un professor de química hauria saber tanta química com un enginyer químic. (Però cal recordar que un enginyer químic no se sent "químic", sinó "enginyer"; de la mateixa manera que un professor de matemàtiques no és un "matemàtic", sinó un "professor", cosa que dona una identitat professional ben diferent.)

Una de les conseqüències que segurament tindrà aquesta mesura serà la reducció del nombre de persones que es voldran dedicar a l'ensenyament secundari. Però potser ja comença a ser hora que tota la societat s'adoni que educar adolescents és una professió tan important i digna com qualsevol altra. Una bona preparació en psicologia de l'adolescència, en sociologia de l'educació, en pedagogia, en didàctica de l'àrea que s'hagi d'ensenyar, etc., és absolutament necessària i no pot es pot banalitzar com de vegades s'ha fet.

Finalment, diguem que una simple mirada al nostre voltant farà que ens adonem que tots els països occidentals fa molts i molts anys que consideren la professió d'ensenyant d'adolescents com una professió important, per a la qual cal una preparació específica, després de cursar estudis (o simultàniament) sobre una àrea de coneixements concreta. Perquè, en efecte, hi ha països que fa temps que consideren que treballar en l'educació dels adolescents és una de les professions més importants que pot desenvolupar un llicenciat universitari. Tan important que val la pena dedicar-hi temps i hores per preparar-se bé.

3. Conclusió

No hi ha dubte que la LOE marca una fita important quan assenyala clarament que el futur mestre d'educació infantil i primària ha de tenir el nivell universitari de grau, que equivaldrà a la titulació superior comuna de primer nivell (i farà desaparèixer l'actual distinció entre diplomatura i llicenciatura); no tant pel fet que sigui una titulació d'un nivell o d'un altre, sinó per l'allargament d'un any en els estudis professionalitzadors per accedir a la docència en aquells nivells. La comunitat educativa ho reclamava de feia temps, ja que la complexitat de les aules, els avenços dels coneixements psicopedagògics, així com la necessitat de millorar el nivell de coneixements dels nostres ensenyants d'educació infantil i primària, així ho requerien.

Però potser encara és més important que es deixi clarament establerta la necessitat que els futurs professors i professores d'ensenyament secundari tinguin, a més dels coneixements bàsics d'una àrea de coneixement –que adquiriran en el grau–, una preparació prou consistent i dilatada que els permeti iniciar-se en la docència amb alumnes adolescents de manera més professionalitzadora que en l'actualitat.

Els beneficis d'aquestes mesures, que tanmateix no començaran a aplicar-se tan d'hora com hom desitja, es faran sentir a un termini mitjà. Però sens dubte afectaran en positiu el sistema educatiu.